

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 3. júna 2008*

Vo veci C-308/06,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Spojené kráľovstvo) zo 4. júla 2006 a doručený Súdnemu dvoru 14. júla 2006, ktorý súvisí s konaním:

The Queen, na návrh:

International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko),

International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo),

Greek Shipping Co-operation Committee,

Lloyd's Register,

* Jazyk konania: angličtina.

International Salvage Union

proti

Secretary of State for Transport,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, L. Bay Larsen, sudcovia K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, J. Malenovský (spravodajca), A. Ó Caoimh, P. Lindh a J.-C. Bonichot,

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomníci: L. Hewlett, hlavná referentka, a C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 25. septembra 2007,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko), International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek Shipping

Co-operation Committee, Lloyd's Register a International Salvage Union, v zastúpení: C. Greenwood, QC, a H. Mercer, barrister,

- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: C. Gibbs, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci C. Lewis a S. Wordsworth, barristers,

- dánska vláda, v zastúpení: J. Bering Liisberg a B. Weis Fogh, splnomocnení zástupcovia,

- estónska vláda, v zastúpení: L. Uibo, splnomocnený zástupca,

- grécka vláda, v zastúpení: A. Samoni-Rantou a S. Chala, ako aj G. Karipsiadis, splnomocnení zástupcovia,

- španielska vláda, v zastúpení: M. Sampol Pucurull, splnomocnený zástupca,

- francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a L. Butel, ako aj C. Jurgensen, splnomocnení zástupcovia,

- talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,

- cyperská vláda, v zastúpení: D. Lysandrou a N. Charalampidou, splnomocnení zástupcovia,

- maltská vláda, v zastúpení: S. Camilleri, splnomocnený zástupca,

- švédská vláda, v zastúpení: K. Wistrand a A. Falk, splnomocnené zástupkyne,

- Európsky parlament, v zastúpení: M. Gómez-Leal a J. Rodrigues, splnomocnení zástupcovia,

- Rada Európskej únie, v zastúpení: E. Karlsson a E. Chaboureau, splnomocnení zástupcovia,

- Komisia Európskych spoločností, v zastúpení: K. Simonsson, H. Ringbom a F. Hoffmeister, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 20. novembra 2007,

vyhlásil tento

Rozsudok

- ¹ Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka platnosti článkov 4 a 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/35/ES zo 7. septembra 2005 o znečisťovaní mora z lodí a o zavedení sankcií za porušenia (Ú. v. EÚ L 255, s. 11 a korigendá Ú. v. EÚ L 33, 2006, s. 87, a Ú. v. EÚ L 105, 2006, s. 65).

- ² Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko), International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek Shipping Co-operation Committee, Lloyd's Register, International Salvage Union a Secretary of State for Transport (ministerstvo dopravy), ktorý sa týka vykonania smernice 2005/35.

Právny rámec

Medzinárodné právo

3 Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve, podpísaný v Montego Bay 10. decembra 1982 (ďalej len „dohovor z Montego Bay“), nadobudol účinnosť 16. novembra 1994. Tento dohovor bol v mene Európskeho spoločenstva schválený rozhodnutím Rady 98/392/ES z 23. marca 1998 (Ú. v. ES L 179, s. 1; Mim. vyd. 04/003, s. 260).

4 Článok 2 dohovoru z Montego Bay stanovuje právny štatút pobrežného mora takto:

„1. Zvrchovanosť pobrežného štátu sa rozširuje za jeho pevninské územie a vnútorné vody a v prípade súostrovneho štátu na príslušné morské pásmo nazývané pobrežným morom.

...

3. Zvrchovanosť nad pobrežným morom je vykonávaná v súlade s týmto Dohovorom [z Montego Bay] a inými pravidlami medzinárodného práva.“

5 Podľa znenia článku 17 tohto dohovoru:

„Lode všetkých štátov, či už pobrežných alebo vnútrozemských, majú v súlade s týmto dohovorom [z Montego Bay] právo pokojného prechodu pobrežným morom.“

6 Článok 34 predmetného dohovoru upresňuje právny štatút vôd tvoriacich prielivy používané pre medzinárodnú plavbu takto:

„1. Režim prechodu prielivmi, ktorý sa používa pre medzinárodnú plavbu, ustanovený v tejto časti, sa v žiadnom inom ohľade nedotýka štatútu vôd tvoriacich takéto prielivy, ani výkonu zvrchovanosti alebo jurisdikcie štátov hraničiacich s takýmito prielivmi a ich vzdušným priestorom, dnom a podložíom.

2. Zvrchovanosť alebo jurisdikcia štátov susediacich s prielivmi sa vykonáva v zmysle ustanovení tejto časti a iných noriem medzinárodného práva.“

7 Článok 42 dohovoru z Montego Bay uvádza:

„1. Pri dodržiavaní ustanovenia tohoto oddielu môžu štáty, ktoré hraničia s prielivmi, vydávať predpisy dotýkajúce sa tranzitného prechodu prielivmi, pokiaľ ide o:

...

- b) zabránenie, zníženie a kontrolu znečistenia uplatnením príslušných medzinárodných predpisov, ktoré sa dotýkajú vypúšťania ropy, ropných odpadov a iných škodlivých látok v prielive,

...“

- 8 Časť V tohto dohovoru stanovuje právny režim, ktorému podlieha výlučná ekonomická zóna.
- 9 V tejto časti článok 56 ods. 1 uvedeného dohovoru stanovuje:

„1. Vo výlučnej ekonomickej zóne má pobrežný štát:

- a) zvrchované práva s cieľom prieskumu a využívania, zachovávanía prírodných zdrojov živých aj neživých a hospodárenia s nimi, morského dna a jeho podložia a vôd ležiacich nad nimi s ohľadom na inú činnosť, ktorá sa dotýka hospodárskeho využívania a prieskumu zóny, ako aj výroby energie pomocou vody, morských prúdov a vetra,

...“

10 Článok 58 ods. 1 toho istého dohovoru stanovuje:

„Vo výlučnej ekonomickej zóne využívajú všetky štáty, či už pobrežné alebo vnútrozemské, s výhradou príslušných ustanovení tohoto dohovoru [z Montego Bay], slobody, o ktorých je zmienka v článku 87, a síce slobody plavby, preletu, kladenia podmorských káblov, potrubí a iných spôsobov využívania mora dotýkajúcich sa týchto medzinárodným právom uznávaných slobôd, ktoré sú spojené s prevádzkou lodí, lietadiel, podmorských káblov a potrubí a ktoré sú zlučiteľné s ostatnými ustanoveniami tohoto dohovoru [z Montego Bay].“

11 Podľa článku 79 ods. 1 dohovoru z Montego Bay:

„Všetky štáty sú oprávnené klást' podmorské káble a diaľkové potrubia na kontinentálnom šelfe v súlade s ustanoveniami tohoto článku.“

12 Podľa znenia článku 89 tohto dohovoru:

„Žiadny štát si nesmie robiť nárok na podrobenie akejkoľvek časti širého mora do svojej zvrchovanosti.“

13 Článok 90 predmetného dohovoru uvádza:

„Každý štát, či už pobrežný alebo vnútrozemský, má právo, aby na širom mori plávali lode pod jeho vlajkou.“

14 Článok 116 dohovoru z Montego Bay stanovuje:

„Všetky štáty majú právo na to, aby ich štátni príslušníci vykonávali rybolov na širom mori,...”

15 Časť XII tohto dohovoru je venovaná ochrane a zachovaniu morského prostredia.

16 V uvedenej časti XII článku 211 predmetný dohovor stanovuje:

„1. Štáty, konajúc prostredníctvom príslušných medzinárodných organizácií alebo všeobecnej diplomatickej konferencie, stanovujú medzinárodné normy a štandardy na zabránenie, zníženie a kontrolu znečisťovania morského prostredia z lodí a rovnakým spôsobom budú tam, kde je to vhodné, podporovať prijatie systémov morských ciest zameraných na minimalizáciu nebezpečenstva vzniku nehôd, ktoré by mohli zapríčiniť znečisťovanie morského prostredia, vrátane pobrežia a s ním spojených záujmov pobrežných štátov. Tieto normy a štandardy budú rovnakým spôsobom podľa potreby preskúmané.

2. Štáty prijímajú zákony a nariadenia pre zabránenie, zníženie a kontrolu znečisťovania morského prostredia z lodí plávajúcich pod ich vlajkou alebo ich registrácií. Tieto zákony a nariadenia musia byť prinajmenšom rovnako účinné, ako všeobecne prijaté medzinárodné normy a štandardy stanovené prostredníctvom príslušných medzinárodných organizácií alebo všeobecnou diplomatickou konferenciou.

...

4. Pobrežné štáty pri výkone svojej zvrchovanosti v pobrežnom mori môžu vydať zákony a nariadenia na zabránenie, zníženie a kontrolu znečisťovania mora z cudzích lodí, vrátane lodí vykonávajúcich právo pokojného prejazdu. Takéto zákony a nariadenia nesmú, v súlade s oddielom 3 druhej časti, narušovať pokojný prejazd cudzích lodí.

5. Pobrežné štáty s cieľom zabezpečenia, dodržiavania právnych predpisov uvedených v šiestom oddiele môžu, pokiaľ sa týka ich výlučnej ekonomickej zóny, vydať zákony a nariadenia na zabránenie, zníženie a kontrolu znečisťovania z lodí, ktoré budú zodpovedať všeobecne prijatým medzinárodným normám a štandardom stanovených prostredníctvom príslušných medzinárodných organizácií alebo všeobecnej diplomatickej konferencie a budú tieto všeobecne prijaté medzinárodné normy a štandardy vykonávať.

...“

- 17 Medzinárodný dohovor o zabránení znečisťovania z lodí, podpísaný v Londýne 2. novembra 1973, zmenený a doplnený protokolom zo 17. februára 1978 (ďalej len „dohovor Marpol 73/78“), zavádza pravidlá boja proti znečisťovaniu morského prostredia.
- 18 Pravidlá týkajúce sa zabráneniu znečisťovania ropnými látkami sú uvedené v prílohe I dohovoru Marpol 73/78.
- 19 Podľa pravidla 9 tejto prílohy, s výhradou ustanovení pravidiel 10 a 11 uvedenej prílohy a odseku 2 tohto pravidla 9, sa každej lodi, na ktorú sa táto príloha uplatňuje, zakazuje vypúšťanie ropy a ropných zmesí do mora s výnimkou prípadu, že sú splnené určité taxatívne vymenované podmienky.

20 Pravidlo 10 predmetnej prílohy I stanovuje metódy na zabránenie znečisteniu ropnými látkami z lodí, ktoré sa plavia v osobitných oblastiach.

21 Podľa znenia pravidla 11 tej istej prílohy s nadpisom „Výnimky“:

„Pravidlá 9 a 10 tejto prílohy sa neuplatňujú na:

- a) vypúšťanie ropných látok alebo ropnej zmesi do mora, potrebné na účely zabezpečenia bezpečnosti lode alebo záchrany života na mori, alebo
- b) vypúšťanie ropných látok alebo ropnej zmesi do mora následkom poškodenia lode alebo jej zariadenia:
 - i) za predpokladu, že po výskyte poškodenia alebo zistení vypúšťania na účely zabránenia vypúšťania alebo jeho minimalizácie boli vykonané všetky náležité opatrenia, a
 - ii) okrem prípadu, ak vlastník lode alebo veliteľ lode konal buď s úmyslom spôsobiť škodu, alebo nedbanlivo s tým, že vedel, že by pravdepodobne vznikla škoda, alebo
- c) vypúšťanie látok obsahujúcich ropu do mora, schválené správou [štátu vlajky], ak sa použije na účel boja proti určitým prípadom znečistenia, aby sa tak minima-

lizovala škoda zo znečistenia. Každé také vypúšťanie podlieha schváleniu vlády štátu, v ktorého súdnej právomoci sa má vykonať zamýšľané vypúšťanie.“

- 22 Pravidlá týkajúce sa zabráneniu znečisťovania škodlivými kvapalnými látkami sú uvedené v prílohe II dohovoru Marpol 73/78.
- 23 Pravidlo 5 tejto prílohy zakazuje vypúšťanie látok uvedených v tejto prílohe do mora, s výnimkou splnenia určitých taxatívne vymenovaných podmienok. Pravidlo 6 písm. a) až c) tej istej prílohy analogicky preberajú výnimky stanovené pravidlom 11 písm. a) až c) prílohy I dohovoru Marpol 73/78.

Právo Spoločenstva

- 24 Podľa znenia článku 3 ods. 1 smernice 2005/35:

„1. Táto smernica sa v súlade s medzinárodným právom vzťahuje na vypúšťanie znečisťujúcich látok:

- a) vo vnútorných vodách členského štátu, vrátane prístavov v rozsahu, v akom sa uplatňuje režim Marpol;
- b) v teritoriálnych vodách členského štátu;

- c) v morských úžinách využívaných pre medzinárodnú plavbu podliehajúcu režimu tranzitného prechodu, ako je to stanovené v časti III oddiele 2 Dohovoru Organizácie spojených národov o morskom práve z roku 1982 v rozsahu, v akom členský štát vykonáva súdnu právomoc nad takými morskými úžinami;

- d) vo výhradnej hospodárskej zóne [výlučnej ekonomickej zóne — *neoficiálny preklad*] alebo v rovnocennej zóne členského štátu, zriadenej v súlade s medzinárodným právom, a

- e) na šírom mori.“

25 Článok 4 tejto smernice uvádza:

„Členské štáty zabezpečia, aby sa vypúšťanie znečisťujúcich látok loďami do ktorejkoľvek z oblastí uvedených v článku 3 ods. 1 považovalo za porušenie, ak bolo spáchané úmyselne, z nepozornosti alebo závažnej nedbanlivosti. Tieto porušenia sa považujú za trestné činy za podmienok, ktoré sú ustanovené v rámcovom rozhodnutí 2005/667/SVV, ktorým sa dopĺňa táto smernica.“

26 Podľa článku 5 smernice 2005/35:

„1. Vypúšťanie znečisťujúcich látok do ktorejkoľvek z oblastí uvedených v článku 3 ods. 1 sa nepovažuje za porušenie smernice, ak spĺňa podmienky stanovené v pravidlách 9, 10, 11 písm. a) alebo v pravidle 11 písm. c) prílohy I alebo v pravidlách 5, 6 písm. a) alebo 6 písm. c) prílohy II dohovoru Marpol 73/78.

2. Vypúšťanie znečisťujúcich látok do oblastí uvedených v článku 3 ods. 1 písm. c), d) a e) sa nepovažuje za porušenie zo strany vlastníka lode, veliteľa lode alebo posádky konajúcej na zodpovednosť veliteľa lode, ak spĺňa podmienky stanovené v pravidle 11 písm. b) prílohy I alebo v pravidle 6 písm. b) prílohy II dohovoru Marpol 73/78.“

27 Podľa znenia článku 8 smernice 2005/35:

„1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby porušenia podľa článku 4 podliehali účinným, primeraným a odradzujúcim sankciám, ktoré môžu zahŕňať trestné alebo správne sankcie.

2. Každý členský štát prijme opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby sa sankcie uvedené v odseku 1 uplatnili voči každej osobe, ktorá je uznaná zodpovednou za porušenie podľa článku 4.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

28 Žalobcovia vo veci samej predstavujú skupinu organizácií odvetvia námornej dopravy zastupujúcu podstatnú časť tohto odvetvia. Žalobcovia podali pred vnútroštátnym súdom predkladajúcim návrh na začatie prejudiciálneho konania žalobu na preskúmanie zákonnosti („judicial review“) týkajúcu sa vykonania smernice 2005/35.

Rozhodnutím zo 4. júla 2006 High Court of Justice (England & Wales) Queen's Bench Division (Administrative Court) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Je článok 5 ods. 2 [smernice 2005/35] neplatný vo vzťahu k morským úzinám využívaným na medzinárodnú plavbu, vo vzťahu k výlučnej ekonomickej zóne alebo obdobnej zóne členského štátu a vo vzťahu k šíreniu moru v tom rozsahu, v akom obmedzuje výnimky uvedené v prílohe I pravidle 11 písm. b) a v prílohe II pravidle 6 písm. b) [dohovoru] MARPOL 73/78 na vlastníkov, veliteľov a posádku?

2. Vo vzťahu k pobrežným moriam členského štátu:
 - a) je článok 4 smernice [2005/35] neplatný v tom rozsahu, v akom požaduje od členských štátov, aby považovali závažnú nedbanlivosť za kritérium stanovovania zodpovednosti za vypúšťanie znečisťujúcich látok; a/alebo

 - b) je článok 5 ods. 1 smernice [2005/35] neplatný v tom rozsahu, v akom vylučuje uplatňovanie výnimiek uvedených v prílohe I pravidle 11 písm. b) a v prílohe II pravidle 6 písm. b) [dohovoru] MARPOL 73/78?

3. Porušuje článok 4 smernice [2005/35] vyžadujúci od členských štátov, aby prijali vnútroštátnu právnu úpravu zahrňujúcu závažnú nedbanlivosť ako kritérium zodpovednosti a sankcionujúcu vypúšťanie do pobrežných morí, právo pokojného prechodu zakotvené dohovorom [z Montego Bay] a ak áno, je článok 4 v tomto rozsahu neplatný?

4. Porušuje použitie výrazu „závažná nedbanlivosť“ v článku 4 smernice [2005/35] zásadu právnej istoty a ak áno, je článok 4 v tomto rozsahu neplatný?“

O prípustnosti

³⁰ Francúzska vláda spochybňuje prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania, keďže podľa jej názoru vnútroštátny súd neuviedol okolnosti, za ktorých mu bola vec predložená. Na rozdiel od takých vecí ako bola vec, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom z 10. decembra 2002, *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco* (C-491/01, Zb. s. I-11453), predmetný návrh neupresňuje, že žalobcovia zamýšľali podať žalobu smerujúcu k spochybneniu prebratia smernice 2005/35 Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

³¹ V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že ak sa pred vnútroštátnym súdom namieta otázka platnosti aktu prijatého inštitúciami Európskeho spoločenstva, je záležitosťou tohto súdu zvážiť, či rozhodnutie o tom je potrebné pre vyhlásenie jeho rozsudku, a teda požiadať Súdny dvor o rozhodnutie o tejto otázke. V dôsledku toho, keďže otázky položené vnútroštátnym súdom sa týkajú platnosti predpisu práva Spoločenstva, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť [rozsudok *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, už citovaný, bod 34, ako aj citovaná judikatúra].

³² Súdny dvor môže odmietnuť rozhodovať o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom, iba pokiaľ je zjavné, že výklad alebo posúdenie platnosti predpisu Spoločenstva, o ktoré žiada vnútroštátny súd, nemajú žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, alebo pokiaľ ide o hypotetický problém [rozsudok *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, už citovaný, bod 35, ako aj citovaná judikatúra].

- 33 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že žalobcovia vo veci samej podali na High Court žalobu o preskúmanie zákonnosti smerujúcu k spochybneniu prebratia smernice 2005/35 Spojeným kráľovstvom a že môžu podať takúto žalobu, hoci k dátumu jej podania lehota na prebratie uvedenej smernice ešte neuplynula a nebola prijatá žiadna vnútroštátna právna úprava na prebratie uvedenej smernice.
- 34 Okrem toho pred Súdny dvor sa nespochybňuje, že položené otázky sú relevantné pre rozhodnutie sporu vo veci samej, pretože prijatie takýchto vnútroštátnych opatrení smerujúcich k prebratiu smernice do právneho poriadku Spojeného kráľovstva môže byť podriadené podmienke, že táto smernica je platná [pozri rozsudok *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, už citovaný, bod 37].
- 35 Preto sa zjavne nezdá, že posúdenie platnosti smernice 2005/35 požadované vnútroštátnym súdom nemá žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, alebo že ide o hypotetický problém.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a tretej otázke

- 36 Svojou prvou a treťou otázkou vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor o posúdenie platnosti článkov 4 a 5 smernice 2005/35 vzhľadom na pravidlo 9 a pravidlo 11 písm. b) prílohy I dohovoru Marpol 73/78 a pravidlo 5 a pravidlo 6 písm. b) prílohy II tohto dohovoru, ako aj vzhľadom na ustanovenia dohovoru z Montego Bay,

ktoré upresňujú podmienky výkonu niektorých z ich práv pobrežnými štátmi v rozličných zónach mora.

- 37 Žalobcovia vo veci samej, ako aj grécka, cyperská a maltská vláda uvádzajú, že články 4 a 5 smernice 2005/35 z viacerých pohľadov nerešpektujú ani dohovor Marpol 73/78, ani dohovor z Montego Bay. Najmä stanovením úrovne zodpovednosti zodpovedajúcej závažnej nedbanlivosti tieto články zavádzajú prísnejší režim zodpovednosti za náhodné vypúšťanie, než je režim upravený článkom 4 dohovoru Marpol 73/78, v spojení s pravidlom 9 a pravidlom 11 písm. b) prílohy I tohto dohovoru, ako aj pravidlom 5 a pravidlom 6 písm. b) jeho prílohy II.
- 38 V tejto súvislosti žalobcovia vo veci samej a vyššie uvedené vlády vychádzajú z predpokladu, že zákonnosť smernice 2005/35 môže byť posudzovaná vzhľadom na dohovor z Montego Bay, pretože Spoločenstvo je zmluvnou stranou tohto dohovoru a tento dohovor je neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Spoločenstva.
- 39 Podľa nich zákonnosť tejto smernice môže byť tiež posudzovaná vzhľadom na dohovor Marpol 73/78. Dohovor z Montego Bay definuje a upravuje rozsah právomocí zmluvných strán v rámci ich činnosti na šírom mori, vo výlučnej ekonomickej zóne a v medzinárodných morských úžinách. Spoločenstvo by teda malo právomoc prijať právnu úpravu uplatňujúcu sa na vypúšťanie pochádzajúce z plavidiel, ktoré sa neplavia pod vlajkou niektorého z členských štátov iba vtedy, ak by dohovor z Montego Bay priznával Spoločenstvu právo prijať takúto právnu úpravu. Podľa jeho znenia sú ale zmluvné strany oprávnené prijímať iba právnu úpravu vykonávajúcu medzinárodné pravidlá a normy v takýchto zónach, teda v danom prípade ustanovenia dohovoru Marpol 73/78. Táto právomoc na šírom mori je upresnená v článku 211 ods. 1 a 2 dohovoru z Montego Bay, v medzinárodných morských úžinách v článku 42 ods. 1 písm. b) a článku 45 tohto dohovoru a vo výlučnej ekonomickej zóne v jeho článku 211 ods. 5. Rovnako je to, pokiaľ ide o pobrežné more podľa článku 2 ods. 3 dohovoru z Montego Bay.

40 Žalobcovia vo veci samej dodávajú, že zákonnosť smernice 2005/35 musí byť posudzovaná vzhľadom na dohovor Marpol 73/78, tiež z dôvodu, že zákonodarca Spoločenstva zamýšľal prebrať tento dohovor do práva Spoločenstva prostredníctvom tejto smernice.

41 Okrem toho odvetvie námornej dopravy je odvetvím, v ktorom Spoločenstvo zohráva rolu regulátora zavádzania medzinárodných povinností členských štátov. Situácia je analogická situácii, aká existovala podľa Všeobecnej dohody o clách a obchode z 30. októbra 1947 (ďalej len „GATT 1947“), pred nastúpením Dohody o založení svetovej obchodnej organizácie, teda situácii, v ktorej Spoločenstvo bez toho, aby sa stalo zmluvnou stranou uvedených dohôd, vstúpilo do povinností členských štátov z dôvodu jeho činnosti v rámci spoločnej obchodnej politiky. Keďže odvetvia pokryté GATT 1947 sa dostali do pôsobnosti Spoločenstva, ustanovenia tejto dohody mali za účinnok zaväzovať Spoločenstvo.

Posúdenie Súdnym dvorom

42 Z článku 300 ods. 7 ES vyplýva, že inštitúcie Spoločenstva sú viazané dohodami, ktoré Spoločenstvo uzavrelo, a v dôsledku toho, že tieto dohody majú prednosť pred sekundárnou právnou úpravou Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. septembra 1996, Komisia/Nemecko, C-61/94, Zb. s. I-3989, bod 52, a z 12. januára 2006, Algemene Scheeps Agentuur Dordrecht, C-311/04, Zb. s. I-609, bod 25).

43 Z toho vyplýva, že platnosť sekundárnej právnej úpravy Spoločenstva môže byť ovplyvnená jej nezlučiteľnosťou s takýmito predpismi medzinárodného práva. Ak sa tejto neplatnosti dovoľáva pred vnútroštátnym súdom, Súdny dvor na základe uplatnenia článku 234 ES overuje platnosť predmetnej právnej úpravy Spoločenstva

vo vzťahu ku všetkým predpisom medzinárodného práva s výhradou rešpektovania dvoch podmienok.

- 44 Po prvé Spoločenstvo musí byť viazané týmito predpismi (pozri rozsudok z 12. decembra 1972, *International Fruit Company a i.*, 21/72 až 24/72, Zb. s. 1219, bod 7).
- 45 Po druhé Súdny dvor môže pristúpiť ku skúmaniu platnosti právnej úpravy Spoločenstva vzhľadom na medzinárodný dohovor, iba ak charakter a štruktúra uvedeného dohovoru tomu nebránia, a okrem toho, ak sa jeho ustanovenia z pohľadu ich obsahu zdajú byť nepodmienečné a dostatočne presné (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 10. januára 2006, *IATA a ELFAA*, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 39).
- 46 Je teda potrebné skúmať, či sú splnené obe podmienky, pokiaľ ide o dohovor Marpol 73/78 a dohovor z Montego Bay.
- 47 Po prvé, pokiaľ ide o dohovor Marpol 73/78, na úvod je potrebné poznamenať, že Spoločenstvo nie je jeho zmluvnou stranou.
- 48 Okrem toho, ako už Súdny dvor rozhodol, nezdá sa, že by podľa Zmluvy ES Spoločenstvo prebralo právomoci v oblasti uplatňovania dohovoru Marpol 73/78, predtým vykonávané členskými štátmi, ani že by v dôsledku toho ustanovenia uvedeného dohovoru zaväzovali Spoločenstvo (rozsudok zo 14. júla 1994, *Peralta*, C-379/92, Zb. s. I-3453, bod 16). V tejto súvislosti sa dohovor Marpol 73/78 odlišuje od GATT 1947, v rámci ktorého Spoločenstvo postupne prebralo právomoci predtým vykonávané členskými štátmi, čo malo za dôsledok, že bolo viazané záväzkami vyplývajúcimi z tejto dohody (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok *International Fruit Company a i.*, už citovaný, body 10 až 18). Preto túto judikatúru týkajúcu sa GATT 1947 nie je možné prebrať na dohovor Marpol 73/78.

- 49 Je pravda, že všetky členské štáty Spoločenstva sú zmluvnými stranami dohovoru Marpol 73/78. Napriek tomu, za absencie úplného prenesenia právomocí predtým vykonávaných členskými štátmi na Spoločenstvo, Spoločenstvo nemôže iba z toho dôvodu, že všetky tieto štáty sú zmluvnými stranami dohovoru Marpol 73/78, byť viazané predpismi, ktoré sú v ňom uvádzané a ktoré Spoločenstvo samo neschválilo.
- 50 Keďže Spoločenstvo nie je viazané dohovorom Marpol 73/78, samotná okolnosť, že smernica 2005/35 má za cieľ zahrnúť do práva Spoločenstva určité predpisy, ktoré sú upravené v uvedenom dohovore, tiež nepostačuje na to, aby Súdnemu dvoru prislúchalo skúmať zákonnosť tejto smernice vzhľadom na predmetný dohovor.
- 51 Je pravda, že ako vyplýva z ustálenej judikatúry, právomoci Spoločenstva musia byť vykonávané v súlade s medzinárodným právom vrátane ustanovení medzinárodných dohôd v rozsahu, v akom kodifikujú obyčajové pravidlá uznávané medzinárodným právom verejným (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. novembra 1992, Poulsen a Diva Navigation, C-286/90, Zb. s. I-6019, body 9 a 10; z 24. novembra 1993, Mondiet, C-405/92, Zb. s. I-6133, body 13 až 15, a zo 16. júna 1998, Racke, C-162/96, Zb. s. I-3655, bod 45). Napriek tomu sa nezdá, že by pravidlo 9 a pravidlo 11 písm. b) prílohy I dohovoru Marpol 73/78 a pravidlo 5 a pravidlo 6 písm. b) prílohy II tohto dohovoru predstavovali vyjadrenie obyčajových pravidiel uznávaných medzinárodným právom verejným.
- 52 Za týchto okolností je potrebné konštatovať, že platnosť smernice 2005/35 nemôže byť posudzovaná vzhľadom na dohovor Marpol 73/78, hoci členské štáty sú ním viazané. Táto okolnosť však môže mať dôsledky pre výklad na jednej strane dohovoru z Montego Bay a na druhej strane ustanovení sekundárneho práva, ktoré patria do pôsobnosti dohovoru Marpol 73/78. Totiž vzhľadom na obyčajovú zásadu dobrej viery, ktorá je súčasťou medzinárodného práva verejného, a článok 10 ES, Súdnemu dvoru prislúcha vykladať tieto ustanovenia s ohľadom na dohovor Marpol 73/78.

53 Po druhé, pokiaľ ide o dohovor z Montego Bay, ten bol podpísaný Spoločenstvom a schválený rozhodnutím 98/392, čo malo za dôsledok viazanosť Spoločenstva ustanoveniami tohto dohovoru, pričom ustanovenia tohto dohovoru sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Spoločenstva (pozri rozsudok z 30. mája 2006, Komisia/Írsko, C-459/03, Zb. s. I-4635, bod 82).

54 Je teda potrebné overiť, či charakter a štruktúra dohovoru z Montego Bay, ako vyplývajú najmä z jeho cieľa, preambuly a znenia, neodporujú skúmaniu platnosti právnych predpisov Spoločenstva vzhľadom na ustanovenia uvedeného dohovoru.

55 Dohovor z Montego Bay má za hlavný cieľ kodifikovať, upresniť a rozvinúť predpisy medzinárodného práva verejného týkajúce sa mierovej spolupráce medzinárodného spoločenstva pri prieskume, využívaní a používaní morských priestorov.

56 Na tento účel podľa preambuly uvedeného dohovoru zmluvné strany zamýšľali prostredníctvom predmetného dohovoru vytvoriť právny poriadok pre moria a oceány, ktorý by uľahčil medzinárodnú plavbu, ktorý by zohľadňoval záujmy a potreby ľudstva ako celku a osobitne zvláštne záujmy a potreby rozvojových krajín a ktorý by prispel k upevneniu mieru, bezpečnosti a spolupráce medzi všetkými národmi.

57 Z tohto pohľadu dohovor z Montego Bay stanovuje právne štatúty pobrežného mora (články 2 až 33), vôd tvoriacich prielivy používané pre medzinárodnú plavbu (články 34 až 45), vôd súostroví (články 46 až 54), výlučnej ekonomickej zóny (články 55 až 75), kontinentálneho šelfu (články 76 až 85) a šíreho mora (článok 86 až 120).

58 Pre všetky tieto morské priestory tento dohovor zamýšľa stanoviť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami štátov v ich postavení pobrežných štátov a záujmami štátov

v ich postavení štátov vlajky, ktoré si môžu odporovať. V tejto súvislosti zmluvné strany, ako vyplýva z početných ustanovení uvedeného dohovoru, ako sú jeho články 2, 33, 34 ods. 2, článok 56 alebo článok 89, zamýšľali stanoviť materiálne a územné hranice ich príslušných suverénnych práv.

- 59 Naopak, jednotlivci v zásade podľa dohovoru z Montego Bay nepožívajú autonómne práva a slobody. Môžu uplatňovať slobodu plavby iba vtedy, ak preukážu tesný vzťah medzi ich plavidlom a štátom, ktorý ho zaregistroval a stal sa štátom jeho vlajky. Tento vzťah má byť vytvorený podľa vnútroštátneho práva predmetného štátu. Článok 91 uvedeného dohovoru v tejto súvislosti upresňuje, že každý štát určí podmienky na udelenie svojej štátnej príslušnosti lodiam, na registráciu lodí na svojom území a na právo plavby pod jeho vlajkou, pričom medzi štátom a týmito loďami musí existovať skutočné prepojenie. Podľa článku 92 ods. 1 dohovoru z Montego Bay, loď je povinná plávať pod vlajkou len jedného štátu a v priebehu cesty alebo zastávky v prístave loď nesmie vymeniť svoju vlajku, okrem prípadov skutočného prevodu vlastníctva alebo zmeny registrácie.
- 60 Ak loď nepatrí štátu, tak ani loď, ani osoby nachádzajúce sa na jej palube nepožívajú slobodu plavby. V tejto súvislosti dohovor z Montego Bay v jeho článku 110 ods. 1 najmä stanovuje, že vojnová loď, ktorá sa stretne na širom mori s cudzou loďou, môže podrobiť túto loď prehliadke, ak je dôvodné podozrenie, že táto loď je bez štátnej príslušnosti.
- 61 Je pravda, že znenie niektorých ustanovení dohovoru z Montego Bay, ako sú jeho články 17, 110 ods. 3 a článok 111 ods. 8, vytvára dojem, že priznáva práva lodiam. Z toho však nevyplýva, že by tieto práva boli takto priznané jednotlivcom spájaným s týmito loďami, ako sú ich majitelia, pretože medzinárodný právny štatút lode závisí od štátu vlajky a nie od toho, že loď patrí určitým fyzickým alebo právnickým osobám.

- 62 Rovnako je to štát vlajky, ktorému je podľa predmetného dohovoru uložené urobiť všetky opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie bezpečnosti na mori, a teda na ochranu záujmov iných štátov. Tento štát môže byť tiež zodpovedný vo vzťahu k iným štátom za škody spôsobené na morských priestoroch nachádzajúcich sa pod suverenitou týchto štátov, loďou plaviacou sa pod jeho vlajkou, pokiaľ tieto poškodenia vyplývajú z nesplnenia si svojich povinností štátom vlajky.
- 63 Analýza uvedená vyššie nie je vyvrátená skutočnosťou, že časť XI dohovoru z Montego Bay spája fyzické a právnické osoby s prieskumom, využívaním a používaním morského dna a jeho podložia za hranicami vnútroštátnej jurisdikcie, keďže táto vec sa vôbec netýka ustanovení uvedenej časti XI.
- 64 Za týchto okolností je potrebné konštatovať, že dohovor z Montego Bay nestanovuje predpisy určené na priame a bezodkladné uplatnenie na jednotlivcov a na priznanie jednotlivcom práv alebo slobôd, ktorých by sa mohli dovolávať voči štátom, nezávisle od prístupu štátu vlajky lode.
- 65 Z toho vyplýva, že charakter a štruktúra dohovoru z Montego Bay odporujú tomu, aby Súdny dvor mohol skúmať platnosť právneho predpisu Spoločenstva vzhľadom na tento dohovor.
- 66 V dôsledku toho je na prvú a tretiu otázku potrebné odpovedať, že platnosť smernice 2005/35 nemôže byť posudzovaná:

— ani vzhľadom na dohovor Marpol 73/78,

— ani vzhľadom na dohovor z Montego Bay.

O štvrtej otázke

⁶⁷ Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je článok 4 smernice 2005/35 neplatný z dôvodu, že použitím pojmu „závažná nedbanlivosť“ porušuje všeobecnú zásadu právnej istoty.

⁶⁸ Žalobcovia vo veci samej a grécka vláda zastávajú názor, že článok 4 smernice 2005/35 porušuje všeobecnú zásadu právnej istoty, ktorá vyžaduje, aby právna úprava bola jasná a presná, aby osoby podliehajúce súdnej právomoci mohli bez pochybností poznať svoje práva a povinnosti. Toto ustanovenie podriaďuje zodpovednosť osôb, ktoré spôsobili vypúšťanie znečisťujúcich látok, kritériu závažnej nedbanlivosti, ktoré nie je nijako definované smernicou 2005/35 a ktoré v dôsledku toho nie je dostatočne jasné. Takto dotknuté osoby nemôžu mať vedomosť o úrovni prísnosti právnej úpravy, ktorej podliehajú.

Posúdenie Súdnym dvorom

⁶⁹ Všeobecná zásada právnej istoty, ktorá predstavuje základnú zásadu práva Spoločenstva vyžaduje, aby právna úprava bola jasná a presná, tak aby osoby podliehajúce súdnej právomoci mohli bez pochybností poznať svoje práva a povinnosti a podniknúť primerané kroky (pozri rozsudky zo 14. apríla 2005, Belgicko/Komisia, C-110/03, Zb. s. I-2801, bod 30, ako aj IATA a ELFAA, už citovaný, bod 68).

- 70 Okrem toho tým, že zaväzuje členské štáty, aby určité konania považovali za trestné činy a sankcionovali ich, článok 4 smernice 2005/35 v spojení s jej článkom 8 musí tiež rešpektovať zásadu zákonnosti trestných činov a trestov (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), ktorá tvorí súčasť všeobecných zásad práva, ktoré sú základom ústavných tradícií spoločných členským štátom (rozsudok z 3. mája 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Zb. s. I-3633, bod 49) a ktorá je osobitným vyjadrením všeobecnej zásady právnej istoty.
- 71 Zásada zákonnosti trestných činov a trestov predpokladá, že predpisy Spoločenstva jasne definujú porušenia a tresty za ne. Táto podmienka je splnená, pokiaľ osoba podliehajúca súdnej právomoci môže zo znenia relevantného ustanovenia a za pomoci výkladu, ktorý mu dávajú súdne orgány, zistiť, aké konania alebo opomenutia zakladajú jej trestnú zodpovednosť (pozri najmä rozsudok *Advocaten voor de Wereld*, už citovaný, bod 50, ako aj ESLP, rozsudok *Coëme a i. v. Belgicko* z 22. júna 2000, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí, 2000-VII, § 145).
- 72 Je pravda, že článok 4 smernice 2005/35 v spojení s jej článkom 8 zaväzuje členské štáty sankcionovať vypúšťanie znečisťujúcich látok loďami, ak bolo spáchané „úmyselne, z nepozornosti alebo závažnej nedbanlivosti“ bez toho, že by definoval tieto pojmy.
- 73 Je však potrebné zdôrazniť, že tieto odlišné pojmy, najmä pojem „závažnej nedbanlivosti“, ktorého sa týkajú položené otázky, zodpovedá kritériu založenia zodpovednosti, ktoré sa má uplatňovať na nedefinovaný počet situácií, ktoré je nemožné predvídať vopred, a nie na presné konania, ktoré by bolo možné vopred špecifikovať v normatívnom akte práva Spoločenstva alebo vnútroštátneho práva.
- 74 Je teda potrebné konštatovať, že tieto pojmy sú plne integrované a používané v právnych systémoch príslušných členských štátov.

- 75 Všetky tieto systémy najmä používajú pojem nedbanlivosti, ktorý označuje neúmyselné konanie alebo opomenutie, ktorým zodpovedná osoba porušuje svoju povinnosť starostlivosti.
- 76 Okrem toho, ako to uvádzajú mnohé vnútroštátne právne systémy, pojem „závažnej“ nedbanlivosti môže označovať iba závažné porušenie tejto povinnosti starostlivosti.
- 77 Za týchto okolností musí byť pojem „závažnej nedbanlivosti“ v zmysle článku 4 smernice 2005/35 chápaný ako pojem predpokladajúci neúmyselné konanie alebo opomenutie, ktorým zodpovedná osoba porušuje závažným spôsobom povinnosť starostlivosti, ktorú mala a mohla dodržať, a to vzhľadom na jej postavenie, jej znalosti, jej schopnosti a jej individuálnu situáciu.
- 78 Nakoniec podľa článku 249 ES smernica 2005/35 má byť členskými štátmi prebratá do ustanovení ich príslušných vnútroštátnych právnych poriadkov. Preto samotná definícia porušení upravených v článku 4 smernice 2005/35 a uplatniteľných sankcií vyplýva z predpisov stanovených členskými štátmi.
- 79 Vzhľadom na vyššie uvedené článok 4 smernice 2005/35 v spojení s jej článkom 8 neporušuje všeobecnú zásadu právnej istoty tým, že zaväzuje členské štáty sankcionovať vypúšťanie znečisťujúcich látok loďami spáchané „[zo] závažnej nedbanlivosti“ bez toho, že by definoval tento pojem.
- 80 Z toho vyplýva, že skúmanie štvrtej otázky neodhalilo žiadnu skutočnosť spôsobilú ovplyvniť platnosť článku 4 smernice 2005/35 vzhľadom na všeobecnú zásadu právnej istoty.

O trovách

- 81 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Platnosť smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/35/ES zo 7. septembra 2005 o znečisťovaní mora z lodí a o zavedení sankcií za porušenia nemôže byť posudzovaná:**
 - ani vzhľadom na **Medzinárodný dohovor o zabránení znečisťovania z lodí, podpísaný v Londýne 2. novembra 1973, zmenený a doplnený protokolom zo 17. februára 1978,**
 - ani vzhľadom na **Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve, podpísaný v Montego Bay 10. decembra 1982.**
2. **Skúmanie štvrtej otázky neodhalilo žiadnu skutočnosť spôsobilú ovplyvniť platnosť článku 4 smernice 2005/35 vzhľadom na všeobecnú zásadu právnej istoty.**

Podpisy